E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARINI RAQAMLASHTIRISH VA TIZIMLASHTIRISH

Rajavaliyev Xurshidbek Maxamadsalimovich
Menejment kafedrasi assistenti
Farg'ona Politexnika Instituti

Annotatsiya: Maqolada raqamlashtirish tushunchasining vujudga kelishi, turli olimlar va tashkilotlarning ta'riflari, jahon iqtisodiyotidagi ahamiyati yoritib berilgan bo`lib, uning ishlab chiqarish korxonalarini tizimlashtirishdagi ahamiyati chuqur tavsiflangan.
Kalit so`zlar: Ishlab chiqarish korxonalari, raqamlashtirish, raqamli iqtisodiyot, tizimlashtirish.

KIRISH

Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining yangi bosqichida zamonaviy raqamli texnologiyalar ijtimoiy farovonlik o'sishini belgilovchi asosiy ishlab chiqarish resursi sifatida qaralmoqda. Tashkilotlar va birinchi navbatda iqtisodiyotning real sektori korxonalari tomonidan zamonaviy kompyuter va axborot tizimlaridan foydalanish ularning raqamli iqtisodiyotda samarali ishlashining eng muhim shartidir.

Korxonani raqamlashtirish zamonaviy ishlab chiqarish usullariga asoslangan holda texnologik jarayonlarni va boshqaruvning barcha darajalarida qaror qabul qilish jarayonlarini boshqarish sifatini keskin o'zgartiradi va korxona faoliyati samaradorligi va barqarorligini oshirish uchun eng muhim omillardan biri hisoblanadi.

Ishlab chiqarish korxonalarini raqamli tranformatsiya jarayoni bir qancha o'ziga hos hususiyatlarga ega bo'lib ushbu jarayonni to'g'ri tashkil qilish, korxona uchun kerakli strategiyani ishlab chiqish ko'p jihatdan uning faoliyatini samarali va uzluksiz tashkillashning asosiy shartlaridan biridir.

ETODLAR

Tadqiqotda tizimli tahlil, sintez, statistik guruhlash, abstraktmantiqiy fikrlash, ekspert baholash, ilmiybashoratlash va boshqa usullardan foydalanilgan.

NATIJALAR

Keng miqyosdagi raqamlashtirish korxonaning raqamli transformatsiyasiga olib keladi. Kitova OV va Briskin SN o'z tadqiqotlarida raqamli transformatsiya quyidagi mantiq bo'yicha korxona tomonidan qo'llaniladigan strategiya, operatsiyalar va texnologiyalarga ta'sir qilishini ta'kidladilar: 1) "Raqamli korxona strategiyasi mijozlarning eng yaxshi tajribasini aniqlashga, noyob biznes modeli va ekotizimini boshqarishga hamda o'zgarishlarni boshqarishga qaratilgan; 2) operatsion faoliyat doimiy takomillashtirish, jismoniy va raqamli obektlarni integratsiyalashuvi va takroriy innovatsiyalarni rag'batlantiradigan madaniyatni yaratishni o'z ichiga oladi; 3) texnologiya moslashuvchanlik va to'liq zamonaviy texnologik potentsialdan foydalanishni o'z ichiga oladi, shu jumladan analitika, idrok, harakatchanlik va boshqalar."

Arenkov IA raqamli transformatsiyaning korxona raqobatbardoshligiga ta'sirini o'rganadi. Muallifning taokidlashicha, "raqamli transformatsiya jarayonida korxona sifat o'zgarishi bosqichlaridan o'tadi, bu uning faoliyatining ishlab chiqarish, moliyaviy, moddiy, axborot sohalaridagi jarayonlarni takomillashtirishda namoyon bo'ladi, bu bizga zamonaviy texnologiyalarga moslashishga imkon beradi"[1]

Korxonaning raqamli transformatsiyasidan asosiy maqsad, bizningcha, uning raqobatbardoshligini oshirish va ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun shart-sharoitlarni taominlashdan iborat. Raqamli transformatsiya vazifasining maqsadiga muvofiq korxonalarni quyidagicha tasniflash mumkin:

raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni tashkil etish;

yuqori samaradorlikka, ishlab chiqarish va tashkiliy jarayonlarning moslashuviga erishish;

[1] I. A. Arenkov, Russian Entrepreneurship, 19 (5), 1711-1722 (2018)

E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

korxonaning investitsion jozibadorligini oshirish;

korxonaning iqtisodiy samaradorligini kafolatlaydigan boshqaruv tizimining moslashuvchanligi va shaffofligini oshirish va boshqalar.[2]

Korxonaning raqamli transformatsiyasini loyihalash uchun raqamli texnologiyalarning korxonada joriy etilishining mavjudligi va maqsadga muvofiqligi mezoniga ko'ra tasnifini ishlab chiqish kerak. Shunday qilib, asosiy raqamli texnologiyalar uchta guruhga birlashtirilgan.

Raqamlashtirish jarayoni keltirishi mumkin bo'lgan foyda va zararlar riskini to'g'ri baholashdan so'ng ushbu jarayonni joriy qilish rejasi tuziladi. Umumiy holatda raqamli korxona konseptsiyasi va strategiyasini ishlab chiqish quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi. Korxonaning raqamli transformatsiyasi bir necha bosqichlardan o'tadi (1-rasm).

1-rasm. Korxonalarni raqamli transformatsiyalash bosqichlari.

Raqamli korxona kontseptsiyasi va strategiyasini ishlab chiqish. Korxonaning ning joriy holatida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasini baholash va aniq maqsadlarni belgilash. Belgilangan maqsadlardan kelib chiqqan holda amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar ketma ketligini va strategiyasini tuzib chiqish.

Axborot tahlili. Ko'p funktsiyali mutaxassislar jamoasi yordamida ma'lumotlarni tahlil qilish, keyinchalik to'plangan ma'lumotlardan tashkilotning ishlashi, qarorlar qabul qilish, intellektual tizimlarni loyihalash, mahsulotlarni takomillashtirish, yangi takliflar va xizmatlarni yaratish uchun foydalanish kerak.

Kerakli resurslarni aniqlash - maqsadga erishish uchun zarur resurslarni batafsil aniqlash, biznes jarayonlarini takomillashtirish uchun mutaxassislarni jalb qilish va o'qitish, yangi texnologiyalarni joriy etish strategiyalarini ishlab chiqish kerak.

G'oyaning hayotiyligini sinab ko'rish va biznes qiymatini ko'rsatish uchun dastlabki tajriba loyihalarini yaratish. Mahsulotlar, jarayonlar va korxonalarning raqamli dublikatlarini ishlab chiqish.

Raqamli transformatsiyani jadallashtirish , olib borilayotgan loyihalarning rentabelligini ta'minlash uchun universitetlar, raqamli texnologiyalar sohasidagi yetakchi firmalar bilan hamkorlik qilish, raqamli startaplar bilan ishlash zarur. Olingan tajribani tahlil qilish asosida raqamli korxonaning tugallangan kontseptsiyasini aniqlang.

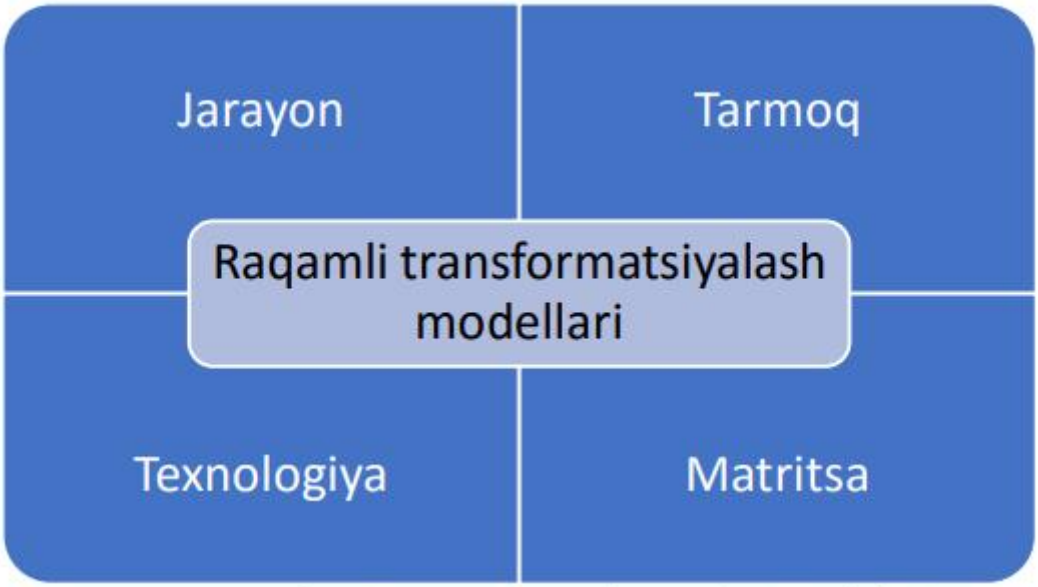
Raqamli korxonaga aylantirish. Anoanaviy korxonani raqamli korxonaga aylantirish uchun menejment tuzilmasi va funktsiyalarini aniq tartibga solish, yuqori menejmentning aniq

[2] Maxkamova M.A. Razvitie innovatsionnogo predprinimatelstva na sele. DostijeNie nauki i texniki APK. №7 2002, Moskva . S.37-40. 3.Maxkamova M.A. Teoriya innovatsi Onnogo menedjmenta. Monografiya. T.: «Nauka i texnologiya» », 2020.

rahbariyati, majburiyatlari va qarashlari talab qilinadi. Raqamli innovatsiyalarga qarshi turish imkoniyatini bartaraf etadigan xodimlarni rag'batlantirish tizimini ishlab chiqish . Raqamli madaniyatni rag'batlantirish kerak: barcha xodimlar raqamli sanoat muhitida ishlay olishlari, yangi texnologiyalarni sinab ko'rishga tayyor bo'lishlari, asbob-uskunalar bilan ishlashning yangi usullarini o'rganishlari kerak.[3]

Ishlab chiqarishni raqamliga o'zgartirishni amalga oshirish uchun ishlab chiqarish tizimlarining gorizontal va vertikal integratsiyasi zarur va hozirda foydalanilayotgan axborot tizimlarining muhim qismi ma'lumot almashishi mumkin, ammo ularning muvofiqligi korxona ichida ham, o'zaro ta'sir qiluvchi korxonalar o'rtasida ham barcha darajalarda taominlanishi kerak. Yagona axborot makonini yaratish korxonalarni boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimlari va sanoat uskunalari o'rtasida tezkor va o'z vaqtida axborot almashish imkoniyatini beradi. Raqamli ishlab chiqarishda mahsulotlar individual buyurtmalar bo'yicha ishlab chiqarilishi mumkin, shuning uchun iste'molchi o'zaro ta'sirning bevosita ishtirokchisi va shuning uchun qiymat zanjirining elementi bo'ladi.

Yuqoridagi texnologik tendentsiyalar va tasniflarga asoslangan sanoatni raqamli o'zgartirishning asosiy yondashuvlarini sarhisob qilganda, korxonani raqamli o'zgartirish modellarining quyidagi turlarini aniqlash mumkin: jarayon, tarmoq, texnologiya, matritsa (2-rasm).

2-rasm. Korxonalarning raqamli transformatsiyasi modellari

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida qator ustunliklarga ega bo'lib ular quyidagilarda o'z ifodasini topadi: корxonalar faoliyatini avtomatlashtirilishi va jarayonning to'liq raqamlashtirilishiga erishilishi natijasida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqariladi, ishlab chiqarish va mehnat resurslaridan samarali va tejamkorlik bilan foydalanish yo'lga qo'yiladi, korxonalar investitsion jozibadorligi va ishlab chiqarish jarayonining shaffofligi ta'minlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Maxkamova M.A. Razvitie innovatsionnogo predprinimatelstva na sele. DostijeNie nauki i texniki APK. №7 2002, Moskva . S.37-40. 3.Maxkamova M.A. Teoriya innovatsi Onnogo menedjmenta. Monografiya. T.: «Nauka i texnologiya» », 2020.

2. Raimjanova M.A. O'zbekistonda erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb qilish: nazariy asoslari, hozirgi holati va istiqbollari. Monografiya.-T.: «Extremum-Press», 2019.-176 b.

[3] Raimjanova M.A. O'zbekistonda erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb qilish: nazariy asoslari, hozirgi holati va istiqbollari. Monografiya.-T.: «Extremum-Press», 2019.-176 b

E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

3. Bababekova D.Sh, Tursunov B.O. Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirishning shart sharoitlari va asosiy yo‘nalishlari.Monografiya. -T.: «VNESHINVESTPROM», 2018.-112 b.

4. Raimjanova M.A. O‘zbekistonda erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb qilish: nazariy asoslari, hozirgi holati va istiqbollari. Monografiya.-T.: «Extremum-Press», 2013.-176 b.

5. Abdullaev A., Aybeshev X. Biznes reja. O‘quv qo‘llanma. T.: «Moliya», 2002. - 72 bet.

6. Fomin Ya.A. Diagnostika krizisnogo sostoyaniya predpriyatiya: Ucheb. posobie dlya vuzov. – M.: YuNITI-DANA, 2003. 439 b.

7. www.aim.uz

8. www.arxiv.uz

9. www.cyberleninka.ru

WORDLY
KNOWLEDGE